

JEZIČKI DAROVITI STUDENTI U NOVOJ KULTURI UČENJA

Rezime: Našavši se u vremenu pandemije i neophodnosti izvođenja nastave na daljinu, profesori stranih jezika i njihovi studenti suočili su se sa mnoštvom izazova. Jedan od njih bio je i odabrati sadržaje, nastavne oblike i metode adekvatne za ovakav vid nastave. U ovoj situaciji našli su se i jezički daroviti studenti, kojima je bilo neophodno ponuditi nešto drugačije i izazovno. U radu se koristi deo rezultata jednog šireg istraživanja sprovedenog sa ciljem da se utvrdi koje nastavne oblike, sadržaje i metode nastave na daljinu smatraju posebno pogodnima za učenje stranog jezika, a koje doživljavaju kao nepogodne i otežavajuće. Pomenutim delom rezultata obuhvaćeni su jezički daroviti studenti, čiji su odgovori ovde posebno sagledavani i analizirani. Pošavši od hipoteza da studenti generalno, pa i jezički daroviti studenti, ne koriste dovoljno IKT mogućnosti za učenje drugih stranih jezika (nemačkog i ruskog) van nastave i da jezički daroviti studenti cene i preferiraju rad na stvarnom jezičkom materijalu, te da će kao zanimljive i korisne izabrati primenu video-materijala, virtuelne ekskurzije, istraživanje internet izvora i prezentovanje prikupljenog sadržaja i uključivanje u onlajn pričaonice na jeziku koji se uči, metodom sistematskog neeksperimentalnog posmatranja, uz upotrebu upitnika Likertovog tipa, izvedeno je istraživanje na prigodnom uzorku studenata Učiteljskog fakulteta u Beogradu i Visoke strukovne vaspitačke i medicinske škole u Vršcu. Rezultati istraživanja potvrdili su postavljene hipoteze da studenti van nastave ne koriste IKT mogućnosti za učenje nemačkog i ruskog jezika, kao i da u radu na realnom jezičkom materijalu vide nešto smisleno, te to za njih predstavlja „pravu stvar”. U radu se analiziraju dobijeni odgovori i razlike u viđenju istih zadataka u zavisnosti od toga da li je reč o jezički darovitim studentima i nude ideje i sugestije za dodatni i personalizovani rad sa ovim studentima.

Ključne reči: jezički daroviti studenti, strani jezik, IKT.

1. Uvod

Za teorijski kontekst istraživanja čiji se deo nalaza dalje u tekstu predstavlja značajna je Gardnerova teorija sposobnosti (Gardner, 2006, 2013), jer jezik po njoj predstavlja čitavu jednu oblast inteligencije. Jezička inteligencija obuhvata senzibilitet za govorni i pisani jezik, sposobnost da se uče jezici, kao i sposobnost da se jezik upotrebi u određene svrhe. U tom smislu jezička inteligencija definiše se kao sposobnost da se jezik sigurno i adekvatno upotrebi da bi se izrazile sopstvene misli, da se razmišlja ili razumeju drugi (Eisenbart, 2004: 8). Pomenute definicije ne prave razliku među jezicima i govore o jeziku bez obzira da li je reč o maternjem ili stranom. No, odavno je već uočeno da neki pojedinci imaju manje ili više izraženu sposobnost da brže i sa lakoćom usvajaju sadržaje iz novih jezika i savladavaju ih, te

¹ aleksandrigojkovrajic@gmail.com

² marijana.papric@uf.bg.ac.rs

se u tom smislu više i ne postavlja pitanje da li postoji darovitost za učenje stranih jezika. Ovakva sposobnost brzog i lakog usvajanja sadržaja u oblasti stranog jezika definisana je (Sabitzer, 2009) kao sposobnost da se jedan ili više stranih jezika u kratkom vremenskom periodu sa malo problema i puno osećaja nauči do relativno visokog nivoa, što znači postizanje visokog nivoa znanja u oblasti gramatike i leksike, kao i sposobnost da se izgovor i prozodija (melodija jezika) tako dobro imitiraju da se gotovo ne može praviti razlika u odnosu na izvorne govornike tog jezika. Zasnivajući svoja promišljanja na pomenutoj teoriji višestruke inteligencije, ista autorka jezičkoj inteligenciji dodaje osećaj za gramatiku i aspekt muzikalnosti, jer su oblasti melodija, ritam i izgovor po njoj muzičke prirode.

Iako se darovitost uopšte, pa i darovitost za učenje stranih jezika, smatra urođenom osobinom, ne smeju se zanemariti ni spoljni faktori koji na ovaj proces utiču u značajnoj meri. Nove tehnologije otvorile su neslućene mogućnosti za učenje stranih jezika i omogućile mnogo toga o čemu su ranije generacije mogle samo da sanjaju, odnosno danas je moguće učenicima prezentovati stvarni jezički materijal i stvoriti uslove približne onima na području jezika koji se uči. Ovi kapaciteti, nažalost, često ne bivaju dovoljno iskorišćeni, te se, shodno tome, ne postižu ni željeni rezultati u učenju stranih jezika. Ovo je posebno slučaj kod drugih stranih jezika, kao što su ruski i nemački za koje se često zaboravlja da, baš kao i engleski, na internetu imaju mnoštvo izvora i mogućnosti za kreiranje zanimljivijeg i efikasnijeg učenja.

Novi pristupi učenju, zasnovani na participativnoj epistemologiji u didaktici (Stojanović & Gojkov, 2024), kao i njihov uticaj na globalni paradigmatički preokret u razumevanju društvene uloge i funkcije znanja i obrazovanja, zatim skica teorijskog diskursa poststrukturalizma ili postmoderne u filozofiji obrazovanja i tendencija kritičko-emancipatornih struja kontekst je u kome se očekuje inaugurisanje smernica o tendencijama emancipacije sapostojanja mnoštva perspektiva, kao suštinske i fundamentalne postavke u postmodernoj filozofiji obrazovanja. Ovo dalje postaje kontekst koji se širi i uključuje brojne teorijske perspektive (više: Stojanović & Gojkov, 2024). Za ovaj rad značajni su zahtevi za načinima prenosa kontrole sa nastavnika na učenika i personalizovano učenje; akademske i emocionalne prednosti deljenja kontrole sa učenicima, prilike da oni dizajniraju i vrše procenu svog učenja; personalizacija, a ne diferencijacija i individualizacija.

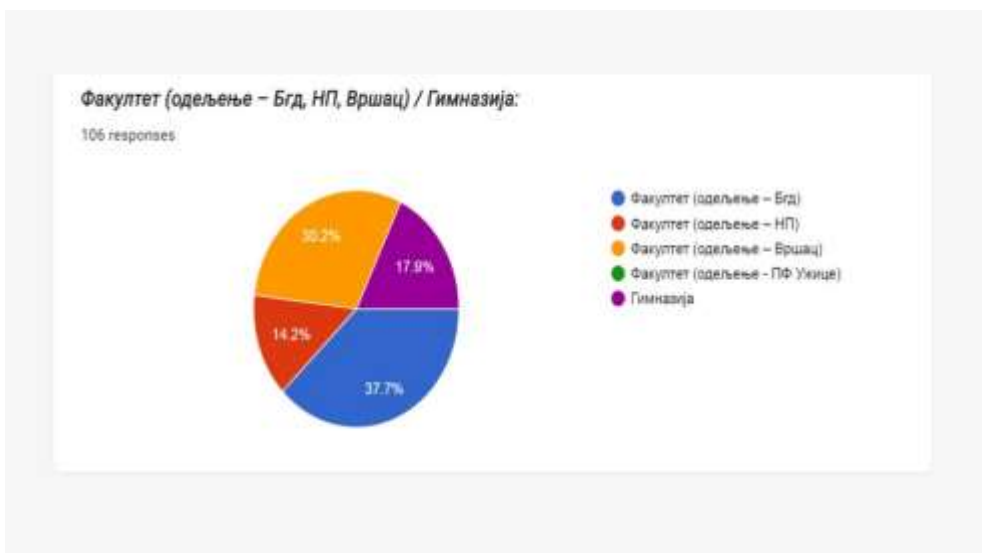
Tako da je za posmatranje konceptualnih promena iz aspekta ovoga rada neophodno imati u vidu uticaj promene u širem kontekstu na novu kulturu učenja u kojoj se sve više pažnje poklanja samodeterminaciji i samoregulaciji učenja uopšte, a time i učenja stranog jezika. Ovi su konstrukti tesno vezani za teorijski diskurs poststrukturalizma ili postmoderne u filozofiji obrazovanja i u njima tendencije kritičko-emancipatornih struja (šire: Stojanović & Gojkov 2024), koje nameću koncept autonomije, a za ovaj rad i pitanje intelektualne autonomije, koja se vezuje za koncept proklamovan ciljem doživotnog učenja, posebno sa kompetencijom „učiti kako se uči”. Tako da je i ovaj aspekt promena, izražen u potrebi za razvojem ključnih kompetencija, koja se odnosi na bolje upravljanje vlastitim učenjem, na pristup učenju, na društvene i međuljudske odnose i komunikaciju, motivaciju itd., uticao na potrebe za promenom nastavne prakse. Ovo bi se, takođe, moglo smatrati delom konteksta koji doprinosi skici nove kulture učenja i poučavanja, čiji je značajan element autonomija učenja, koju Henri Holec (Holec, 1981), definiše kao sposobnost onoga koji uči da preuzme odgovornost za vlastito učenje, ukazujući da ova sposobnost „nije urođena, već stečena, kao rezultat formalnog učenja, odnosno na sistematičan način”. Učenje korišćenjem programa koje nude savremeni ekspertni sistemi u IKT dobro se uklapa u kontekst koji omogućava prethodno pomenute karakteristike nove kulture učenja i poučavanja. Tako se u tumačenjima teorijskog konteksta pomenuti osnovni princip autonomije učenika posmatra kao pomeranje fokusa sa predavanja na učenje, tako da je u centru pažnje učenik, sa naglašavanjem da efikasno učenje podrazumeva rast autonomije učenika u pogledu procesa i sadržaja učenja. Ali, naglašava se konstatacija da put ka autonomiji kod većine učenika podrazumeva neophodan uvid, stimulanje i smernice dobrog nastavnika (Little, 2004). U skladu sa kratkom skicom

konteksta nove kulture učenja i poučavanja posmatraće se pitanje korišćenja sadržaja IKT za učenje stranog jezika, za koje se smatra da mogu biti korisni materijali, tj. sredstva u usvajanju autonomije u pristupima učenju stranog jezika. Nalazi istraživanja (Little, 2004) konstatuju da se u ovoj oblasti nedovoljno koriste IKT, kao i da za to postoje razlozi, koji se, uglavnom, odnose na nedovoljne mogućnosti personalizacije, tj. primerenosti sadržaja i strukture, što destimuliše učenike pri korišćenju istih (Bagheri, 2018).

Tako da se u istraživanju pošlo od pretpostavke da studenti ne koriste dovoljno IKT mogućnosti za učenje drugih stranih jezika i sprovedeno je šire istraživanje sa ciljem da se utvrdi koje nastavne oblike, sadržaje i metode nastave na daljinu studenti smatraju posebno pogodnima za učenje stranog jezika, a koje doživljavaju kao nepogodne i otežavajuće.

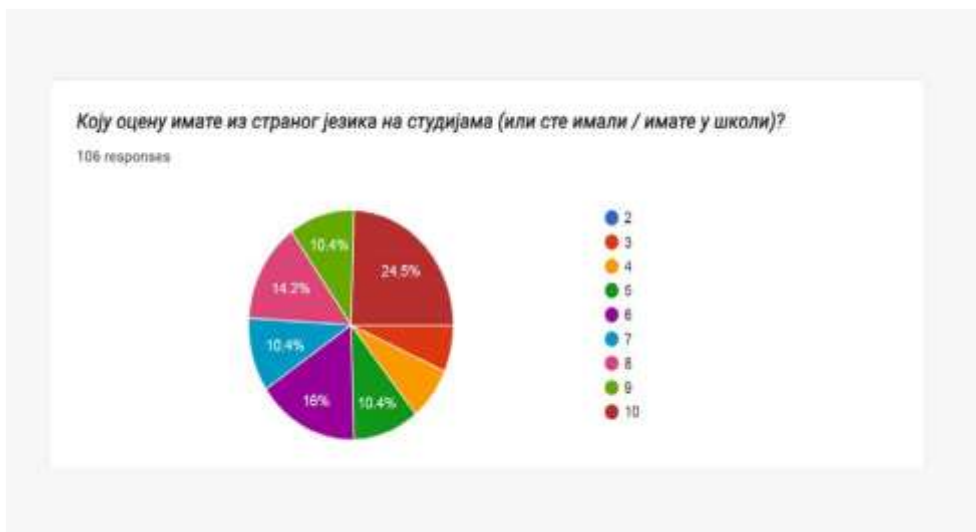
2. Metod

Ovo istraživanje izvedeno je metodom sistematskog neeksperimentalnog posmatranja, uz upotrebu upitnika Likertovog tipa na prigodnom uzorku studenata Učiteljskog fakulteta u Beogradu i Visoke strukovne vaspitačke i medicinske škole u Vršcu i učenika jedne beogradske gimnazije (v. Grafikon 1). Ovim istraživanjem obuhvaćeni su bili i jezički daroviti ispitanici, čiji su odgovori posebno sagledavani i analizirani.

Grafikon 1. Struktura uzorka prema ustanovama iz kojih su ispitanici

Uzorak se sastojao od 106 ispitanika sa pomenutih institucija od kojih je 56 iz stranog jezika (ruskog ili nemačkog) imalo visoke ocene 9 (11) i 10 (26) na fakultetu (ukupno njih 37), odnosno 4 (8) i 5 (11) u gimnaziji (ukupno njih 19; v. Grafikon 2), te su time smatrani jezički darovitima.

Grafikon 2. Struktura uzorka prema oceni u stranom jeziku

U izdvojenom delu uzorka bilo je 8 ispitanika muškog i 48 ženskog pola. U ovaj deo uzorka ušlo je 19 ispitanika koji su učili ruski i 37 koji su učili nemački jezik. Ukupno 18 ispitanika studiralo je na Visokoj strukovnoj vaspitačkoj i medicinskoj školi u Vršcu, 11 na Učiteljskom fakultetu u Beogradu, a 8 je studenata Nastavnog odeljenja Učiteljskog fakulteta u Novom Pazaru, dok je njih 19 pohađalo gimnaziju. Ispitanici su bili raspoređeni po svim nivoima i godinama studija, tako da ih je bilo 13 sa prve, 6 sa druge, 4 sa treće, 2 sa četvrte i 12 sa master studija, dok je svih 19 ispitanika koji su pohađali gimnaziju bilo u drugom razredu. Studenti koji su bili obuhvaćeni ovim delom uzorka studirali su na smeru za vaspitače (20) i učitelje (17), dok su gimnazijalci bili u prirodno-matematičkom smeru.

3. Nalazi

Upitnik kojim su ispitanici izražavali svoje procene prednosti i nedostataka u korišćenju IKT za učenje stranog jezika dao je nalaze koji svedoče na sledeći način. Na pitanje kako procenjuju svoju uspešnost u korišćenju IKT najveći deo ovog uzorka odgovorio je da veoma dobro poznaje (21) ili dobro poznaje (24) IKT, ali je bilo i onih koji je osrednje (8), slabo (1), pa čak i ne poznaju (2). Iako veći deo uzorka (39) koristi IKT za učenje stranog jezika i van nastave, značajan deo uzorka (17) to ne čini. Dobijeni rezultati se odnose na učenje svih stranih jezika, te obuhvataju i engleski jezik, dok se za učenje drugih stranih jezika, kao što su nemački i ruski IKT mogućnosti koriste u mnogo manjoj meri. Ovakvi rezultati potvrđuju hipotezu da studenti (svi, pa ni jezički daroviti) ne koriste mogućnosti savremenih IKT za učenje nemačkog i ruskog jezika.

Svojim odgovorima na pitanja koje oblike rada i vrste materijala smatraju posebno pogodnima za rad u onlajn režimu i koje od njih preferiraju (onlajn časovi, primena video-materijala, onlajn gramatička i leksička vežbanja sa rešenjima, virtuelne ekskurzije, istraživanje internet izvora na stranom jeziku koji se uči na određenu temu, prezentovanje prikupljenog sadržaja, uključivanje u onlajn pričaonice na jeziku koji se uči) ispitanici su potvrdili i drugu hipotezu od koje se u ovom radu pošlo, odnosno potvrdili da jezički daroviti studenti preferiraju rad na stvarnom jezičkom materijalu, koji vide kao nešto smisljeno, to jest „pravu stvar”. Naime, ispitanici iz jezički darovite grupe kao posebno zanimljive i korisne istakli su video-materijale na jeziku koji se uči, virtuelne ekskurzije, istraživanje internet

izvora na jeziku koji se uči i prezentovanje prikupljenog materijala, kao i uključivanje u onlajn pričaonice na jeziku koji se uči.

Prethodni nalazi u skladu su sa nalazima studije Prajana (2017), u kojoj se posmatraju teorijska i dizajnerska pitanja povezana sa upotrebom okruženja za učenje hipermedija za promovisanje prisećanja, sinteze, integracije i zadržavanja informacija. Nalazi su pokazali da su učesnici u kontrolnoj grupi mogli da pozovu više prethodnog znanja, naprave više veza između tema u testu za sintezu, zadrže više znanja od učesnika u eksperimentalnoj grupi, ali je konstatovano da razlike u ukupnim performansama za oba hipermedijska sistema nisu bile statistički značajne: nijedan sistem nije imao drugačiji efekat na učenje. Zato su autori zaključili da su nalazi njihove studije u skladu sa prethodnim studijama koje sugerišu da iako obećanja hipermedija ostaju ubedljiva, postoje ograničeni dokazi o diferenciranim kognitivnim uticajima zasnovanim na diferenciranom dizajnu (Dillon & Jobst, 2005).

Prethodni nalazi ukazuju i na potrebu da se pomenuti sistemi približe individuumama, jer bi u tom slučaju isti sa više efekata bili manifestovani. Ovo potvrđuju i nalazi Popescu (2009), koja je u istraživanju dijagnostikovanja stila u obrazovnom hipermedijskom sistemu učenja učenika pošla od stava da je personalizacija iskustva učenja za svakog učenika važan cilj za obrazovne sisteme, a tačno modeliranje učenja prema učeniku jeste prvi korak ka postizanju ovog cilja. Ovo je u skladu sa nalazima ovoga istraživanja. Zato se dalje daju sugestije za instrukcije nastavnika, što su primeri za vođenje samoregulacije učenja i autonomnog pristupa studenata u snalaženju sa ekspertskim sistemima u IKT, koji još uvek nisu u mogućnosti da budu personalizovani. Tako da bi se moglo otvoriti pitanje za dalji diskurs o dovoljnosti hipermedija za funkciju samoregulacije učenja stranog jezika. Kako nalazi ovoga istraživanja ukazuju, ovo se na prvom mestu odnosi na dizajnerska pitanja (šire videti: Susilawati & Supriyatno, 2020).

4. Interpretacija i sugestije za praktičnu primenu

Imajući na umu da su daroviti pojedinci posebno zahtevni, te da je za njih potrebno osmisлити posebne, dodatne sadržaje i zadatke, bilo bi važno iskoristiti što više mogućnosti koje nove informaciono-komunikacione tehnologije nude. U tom smislu posebno su pogodni sadržaji koji postoje na *YouTube* kanalu, od kojih treba pomenuti različite forme video i radio materijala, kao što su filmovi, dokumentarne emisije, radio-program i radio-drame. Ovi sadržaji omogućavaju stvaranje iluzije da se učenici nalaze na govornom području jezika koji uče i među njegovim govornicima, a posebno zanimljiv oblik rada predstavljaju virtuelne ekskurzije u kojima putem interneta mogu „obići” bilo koji deo govornih oblasti jezika koji uče.

Za uvod bi dobro mogao poslužiti video pod naslovom *Deutschland – Überblick in Karten* (Nemačka – Pregled u kartama), dostupan na <https://www.youtube.com/watch?v=PYZB8vyQLLo>, a na osnovu koga se dobro mogu sagledati osnovne činjenice o Nemačkoj. Budući da je strukturisan po celinama, ovaj video je pogodan za različite oblike rada. Učenicima se mogu postaviti isti zadaci, ali se oni mogu podeliti i u grupe/parove ili im se individualno mogu dati različiti zadaci za rad na pomenutom materijalu. Pošto je u videu zastupljeno više tematskih oblasti, učenicima se može zadati da posebnu pažnju fokusiraju na 1. položaj (*die Lage Deutschlands*), 2. političku organizaciju (*Politische Organisation Deutschlands*), 3. jezike i veru (*die Sprachen und die Religion in Deutschland*), 4. privredu (*die Wirtschaft in Deutschland*), 5. reljef, klimu i druge geografske karakteristike (*das Relief, Klima und andere geographische Eigenschaften Deutschlands*) i 6. stanovništvo i gradove (*die Einwohner und Städte Deutschlands*) u Nemačkoj. U tom smislu im se mogu postaviti pitanja vezana za oblast koju fokusiraju, a na koje se odgovori mogu naći u videu:

I Die Lage Deutschlands (Položaj Nemačke)

1. Wo befindet sich Deutschland? (Gde se Nemačka nalazi?)
2. Zwischen welchen Meeren und Gebirgen liegt Deutschland? (Između kojih mora i planina leži Nemačka?)
3. Wie groß ist Deutschland? (Koliko je velika Nemačka?)
4. Was für eine Lage in Europa hat Deutschland? (Kakav položaj u Evropi ima Nemačka?)
5. Wie viele Nachbarstaaten hat Deutschland? (Sa koliko susednih država se Nemačka graniči?)
6. Welche Länder zählen zu den Nachbarstaaten Deutschlands? (Sa kojim zemljama se Nemačka graniči?)
7. Wo grenzt Deutschland mit welchem Nachbarstaat? (Gde se Nemačka graniči sa kojom susednom zemljom?)

II Die politische organisation Deutschlands (Politická organizacija Nemačke)

1. Wozu gehört Deutschland? (Kojoj zajednici pripada Nemačka?)
2. Was für ein Staat (im politischen Sinne) ist Deutschland? (Kakva država je Nemačka (u političkom smislu)?)
3. Wie ist Deutschland organisiert (politisch)? (Kako je Nemačka organizovana (politički)?)
4. Was spielt eine große Rolle in der politischen Organisation Deutschlands? (Šta igra značajnu ulogu u političkoj organizaciji Nemačke?)
5. Wie viele Bundesländer gibt es in Deutschland? (Koliko pokrajina ima u Nemačkoj?)
6. Wo spiegelt sich diese Organisation wider? (Gde se ta organizacija odražava?)
7. Welches ist das größte Bundesland Deutschlands? (Koja pokrajina je najveća u Nemačkoj?)
8. Wie groß ist Bayern? (Koliko je velika Bavarska?)
9. Welche Bundesländer sind die größten in Deutschland? (Koje pokrajine su najveće u Nemačkoj?)
10. Welches ist das kleinste Bundesland Deutschlands und wo liegt es? (Koja je pokrajina najmanja u Nemačkoj?)
11. Welche sind die Stadtstaaten in Deutschland? (Koji gradovi-pokrajine postoje u Nemačkoj?)
12. Welches ist das bevölkerungsreichste Bundesland Deutschlands? (Koja nemačka pokrajina ima najviše stanovnika?)
13. Wie viele Einwohner hat Nordrhein-Westfalen? (Koliko stanovnika ima Nordrhein-Westfalen?)
14. Welche Bundesländer folgen darauf? (Koje pokrajine slede za njom po broju stanovnika?)
15. Welche Bundesländer gibt es noch in Deutschland und wo befinden sie sich? (Koje još pokrajine postoje u Nemačkoj i gde se one nalaze?)

III Die Sprachen und die Religion in Deutschland (Jezici i vera u Nemačkoj)

1. Welche Sprache ist die Amtssprache in Deutschland? (Koji jezik je zvanični jezik Nemačke?)
2. Welche Minderheitensprachen sind in Deutschland anerkannt? (Koji jezici su priznati u Nemačkoj kao manjinski?)

3. Wo sind welche Minderheitensprachen in Deutschland anerkannt? (Gde su koji manjinski jezici priznati u Nemačkoj?)
4. Wie viele Menschen in Deutschland sprechen Russisch als Muttersprache? (Koliko ljudi u Nemačkoj govori ruski kao maternji jezik?)
5. Wie viele Menschen in Deutschland sprechen Türkisch als Muttersprache? (Koliko ljudi u Nemačkoj govori turski kao maternji jezik?)
6. Welche Religion ist die wichtigste in Deutschland? (Koja vera je najvažnija u Nemačkoj?)
7. Was garantiert das deutsche Grundgesetz? (Šta garantuje nemački ustav?)
8. Wie viele Menschen bekennen sich zur römisch-katholischen und wie viele zur evangelischen Kirche und in welchen Gebieten? (Koliko ljudi pripada katoličkoj, a koliko protestantskoj crkvi i u kojim oblastima?)
9. Zu welcher Konfession bekennt sich mehr als ein Drittel der Deutschen? Wo besonders und warum? (Koku veru priznaje više od trećine Nemaca?)
10. Wie viele Muslime leben in Deutschland? (Koliko muslimana živi u Nemačkoj?)

IV Die Wirtschaft in Deutschland (Landwirtschaft, Industrie, Tourismus und Transport)
(Privreda u Nemačkoj (poljoprivreda, industrija, turizam i transport))

1. Was wird als Zahlungsmittel in Deutschland verwendet? (Šta se u Nemačkoj koristi kao sredstvo plaćanja?)
2. Was ist Deutschland (im wirtschaftlichen Sinne)? (Šta je Nemačka (u privrednom smislu)?)
3. Wie groß war der nominale Bruttoinlandsprodukt Deutschlands in 2023? (Koliko je bio nominalni bruto domaći proizvod Nemačke u 2023?)
4. Wozu gehört Deutschland noch? (Gde Nemačka još spada?)
5. Welche Länder sind die wichtigsten Handelspartner Deutschlands? (Koje zemlje su najvažniji trgovinski partneri Nemačke?)
6. Was ist in Deutschland sehr vertreten (wenn es um Reichtum geht)? (Šta je u Nemačkoj veoma zastupljeno (kada je o bogatstvu reč)?)
7. Wie vertreten ist die Landwirtschaft? (Koliko je zastupljena poljoprivreda?)
8. Welche Produkte werden angebaut? (Koji se proizvodi gaje?)
9. Wo produziert man Wein in Deutschland? (Gde se u Nemačkoj proizvodi vino?)
10. Was ist in Bayern von Bedeutung? (Šta je u Bavarskoj od značaja?)
11. Was besteht dort? (Šta tamo postoji?)
12. Was ist noch wichtig in der deutschen Landwirtschaft und wo ist es wichtig? (Šta je još važno u nemačkoj poljoprivredi i gde je to važno?)
13. Was wird in Deutschland besonders viel produziert? (Šta se u Nemačkoj posebno puno proizvodi?)
14. Über welche Rohstoffe verfügt Deutschland und wo befinden sie sich? (Kojim sirovinama raspolaže Nemačka i gde se one nalaze?)
15. Für welche Industrieerzeugnisse ist Deutschland international bekannt und wo werden sie hergestellt? (Po kojim je industrijskim proizvodima Nemačka poznata u svetu i gde se oni proizvode?)
16. Wie wichtig sind die Dienstleistungen in Deutschland und welche sind es? (Koliko su u Nemačkoj važne usluge i koje se od njih ističu?)
17. Was befindet sich in Frankfurt (a. M.)? (Šta se nalazi u Frankfurtu na Majni?)
18. Welche Städte sind wichtige Medienstandorte und in welchen Bereichen? (Koji gradovi su važna medijska sedišta i u kojim medijskim oblastima?)
19. Was ist noch wichtig? (Šta je još važno?)

20. Wie wichtig ist Tourismus (im wirtschaftlichen Sinne)? (Koliko je važan turizam (u ekonomskom smislu)?)
21. Welche Stadt wird besonders viel besucht? (Koji grad ima posebno puno posetilaca?)
22. Welche Arten von Tourismus sind in Deutschland entwickelt? (Koje vrste turizma su razvijene u Nemačkoj?)
23. Welche Regione sind in diesem Sinne besonders wichtig? (Koji regioni su u tom smislu posebno važni?)
24. Wie ist die deutsche Verkehrsinfrastruktur? (Kakva je nemačka saobraćajna infrastruktura?)
25. Was gehört dazu? (Šta u nju spada?)
26. Wie ist das Straßennetz? (Kakva je mreža puteva?)
27. Wie ist das Eisenbahnnetz? (Kakva je železnička mreža?)
28. Welche deutsche Häfen sind besonders wichtig? (Koje nemačke luke su posebno važne?)
29. Welche deutsche Stadt ist Europas größter Binnenhafen? (Koji nemački grad je najveća rečna luka u Evropi?)
30. Welche Stadt ist der wichtigste Drehkreuz Deutschlands? (Koji grad je najveća okretnica Nemačke?)
31. Wie groß ist der Flughafen in Frankfurt (a. M.)? (Koliki je aerodrom u Frankfurtu na Majni?)
32. Welche deutsche Stadt ist der nächste wichtige Drehkreuz? (Koji nemački grad je sledeća važna okretnica?)
33. Welche Flughäfen kommen danach (Passagiere/Güter)? (Koji aerodromi slede za njima (putnički/teretni)?)

V *Das Relief, Klima und andere geografische Eigenschaften Deutschlands (Gebirge, Flüsse, Seen, Meere, Inseln) (Reljef, klima i druge geografske karakteristike Nemačke (planine, reke, jezera, mora, ostrva))*

1. Wie ist das Relief Deutschlands? (Kakav je reljef Nemačke?)
2. Wie kann das deutsche Relief geteilt werden? (Kako se reljef Nemačke može podeliti?)
3. Welche Reliefgebiete gibt es in Deutschland und wie sind sie? (Koje reljefne oblasti postoje u Nemačkoj i kakve su?)
4. Welche Mittelgebirge gibt es in Deutschland und wie sind sie? (Koje srednje planine postoje u Nemačkoj i kakve su?)
5. Welcher ist der höchste Berg Deutschlands? (Koja planina je najviša u Nemačkoj?)
6. Wie groß ist er und wo befindet er sich? (Kolika je i gde se nalazi?)
7. Was sind die wichtigsten Flüsse in Deutschland? (Koje su najvažnije reke u Nemačkoj?)
8. Wo, wie und wohin fließen sie? (Gde, kako i u kom pravcu teku?)
9. Welche Seen gibt es in Deutschland und wo befinden sie sich? (Koja jezera postoje u Nemačkoj i gde se nalaze?)
10. Wie viele Inseln gibt es in Deutschland, wo befinden sie sich und wie groß sind sie? (Koliko ostrva ima u Nemačkoj, gde se ona nalaze i kolika su?)
11. Wie heißt die größte Insel Deutschlands und wo liegt sie? (Kako se zove najveće ostrvo Nemačke i gde se nalazi?)
12. Wie ist das Klima in Deutschland? (Kakva je klima u Nemačkoj?)
13. Welche Stadt ist die Hauptstadt Deutschlands? (Koji grad je glavni grad Nemačke?)

VI Die Einwohner und Städte in Deutschland (Stanovnici i gradovi u Nemačkoj)

1. Wie viele Menschen leben in Deutschland (Wie groß ist die Bevölkerung)? (Koliko ljudi živi u Nemačkoj (Koliko je broj stanovnika?)
2. Wie verteilt sich die Einwohnerzahl in Deutschland? (Kako je broj stanovnika raspoređen u Nemačkoj?)
3. Wie dicht besiedelt ist Deutschland? (Koliko gusto je naseljena Nemačka?)
4. Welche Teile Deutschlands sind am dichtesten besiedelt? (Koji delovi Nemačke su najgušće naseljeni?)
5. Welche Teile Deutschlands sind am dünnsten besiedelt? (Koji delovi Nemačke su najređe naseljeni?)
6. In welcher Richtung geht die Bevölkerungsbewegung in Deutschland? (U kom smeru se kreće migracija u Nemačkoj?)
7. Welche deutsche Städte sind die einwohnerreichsten? (Koji nemački gradovi imaju najviše stanovnika?)
8. Wie viele Einwohner hat Osten seit der Wiedervereinigung durch die Bevölkerungsbewegung verloren? (Koliko stanovnika je izgubio Istok od ponovnog ujedinjenja?)
9. Welche Regione sind besonders betroffen? (Koji regioni su time posebno pogođeni?)
10. Welches Gebiet im Osten hat ein Wachstum an Einwohnerzahl verzeichnet? (Koja oblast na istoku je zabeležila rast broja stanovnika?)
11. Wie viele Einwohner haben Berlin, Hamburg, München und Köln? (Koliko stanovnika imaju Berlin, Hamburg, Minhen i Keln?)
12. Welche ist die einwohnerreichste Stadt in Deutschland? (Koji grad u Nemačkoj ima najviše stanovnika?)
13. Wie viele Menschen leben im Ballungsraum? (Koliko ljudi živi u aglomeraciji?)
14. Wo befindet sich das Ballungsraum? (Gde se nalazi aglomeracija?)
15. Welche Städte befinden sich im Ballungsraum? (Koji gradovi se nalaze u aglomeraciji?)
16. Wie viele Einwohner umfasst der Großraum Rhein-Main? (Koliko stanovnika obuhvata oblast Rajna-Majna?)
17. Welche Städte umfasst der Großraum Rhein-Main? (Koliko gradova obuhvata oblast Rajna-Majna?)
18. Welche anderen bedeutenden Ballungsräume gibt es in Deutschland? (Koje su još aglomeracije značajne u Nemačkoj?)
19. Welche Menschen leben seit der zweiten Hälfte des XX Jahrhunderts auch in Deutschland? (Koji još ljudi žive u Nemačkoj od druge polovine XX veka?)
20. Aus welchen Ländern stammen die meisten Einwanderer? (Iz kojih zemalja potiče najveći broj doseljenika?)
21. Wie viele Menschen in Deutschland haben ein Migrationshintergrund? (Koliko ljudi u Nemačkoj ima migrantsko poreklo?)
22. Wie ist das Durchschnittsalter der deutschen Bevölkerung? (Koliko je prosečna starost nemačkog stanovništva?)
23. Zu welchen Gesellschaften gehört die deutsche Bevölkerung? (U kakva društva spada nemačko stanovništvo?)

Dalje se rad može nastaviti na videima posvećenim određenim regionima, mestima ili gradovima kao što je, na primer:

- Bodensko jezero (<https://www.youtube.com/watch?v=v0X7i94bFBI>),
- Bavarska (https://www.youtube.com/watch?v=5LOLA-Qj_g4),
- Baden Virtemberg (<https://www.youtube.com/watch?v=cfwdnfNm4o8>),

- Švarcvald (<https://www.youtube.com/watch?v=2qu6ZFmsJRM>),
- Heslen (<https://www.youtube.com/watch?v=EHaMCUS0xk4>),
- Potsdam (<https://www.youtube.com/watch?v=LiFgZGWugx4>) i tako dalje.

Za svako od ovih mesta na *YouTube*-u postoji više videa, pa se oni mogu odabrati prema određenim kriterijumima, a mogu se i kombinovati.

Susret sa stvarnim jezikom koji se uči omogućavaju različiti sajtovi koje učenici mogu pretraživati radi prikupljanja podataka da bi odgovorili na postavljeno pitanje ili realizovali postavljene zadatke. Ovo je posebno pogodno za rad sa darovitim pojedincima, jer omogućava povezivanje sadržaja iz domena stranog jezika sa interesovanjima osobe koja jezik uči, te time podiže motivaciju i osigurava bolje rezultate u učenju vezujući ga za lična interesovanja i iskustva. Na primer, može se istražiti život stranih studenata u Nemačkoj ili:

- poznati dvorac *Neuschwanstein* (<https://www.schloesser.bayern.de/deutsch/schloss/objekte/neuschw.htm>),
- odnosno poznate ličnosti, kao na primer *Ludwig van Beethoven* (<https://rheinische-geschichte.lvr.de/Persoenlichkeiten/ludwig-van-beethoven-/DE/2086/lido/57c578bad39561.36831967>),
- *Bertolt Brecht* (<https://studyflix.de/deutsch/bertolt-brecht-3840>) ili
- *Geschwister Scholl* (<https://www.hausaufderalb.de/hans-und-sophie-scholl>).

I o pomenutim temama postoji niz sadržaja na internetu, a navedeni linkovi su samo polazište za dalje istraživanje. Dobijeni rezultati se potom mogu prezentovati, kako uživo na času, tako i na nekoj od onlajn platformi. Na taj način se podstiče jezička produkcija i razvijaju veštine govora i pisanja na stranom jeziku koji se uči.

Veoma zanimljiv oblik materijala za učenje stranog jezika predstavljaju radio-drame, koje su posebno pogodne za uvežbavanje veštine slušanja, kako od dole ka gore (povezivanjem reči koje se čuju), tako i u obrnutom smeru (uz pomoć konteksta), a koje podstiču imaginativnost i fokusiranje pažnje, omogućavajući istovremeno uživanje u delu i izvedbi. Na kanalu *Hörspiele und Hörbücher* ([youtube.com/channel/UCbSTvx0u3Zf9Nk0szdwkYYQ](https://www.youtube.com/channel/UCbSTvx0u3Zf9Nk0szdwkYYQ)) može se pronaći niz radio-drama i audio-knjiga različitih žanrova koje se mogu koristiti kao jezički materijal kako za rad na času, tako i za samostalan rad kod kuće. Pored razvijanja veštine slušanja, ovakav sadržaj veoma je pogodan i za širenje vokabulara i usvajanje odgovarajućeg izgovora i prozodije.

Jedan od najrealnijih vidova „prave” komunikacije na jeziku koji se uči predstavlja uključivanje učenika u pričaonice na dotičnom jeziku i uzimanje učešća u diskusijama na teme koje učenike zanimaju. Za nemački jezik se na internetu mogu naći različite pričaonice kao na primer:

- *Deutscher Chat* (<https://deutscher-chat.de/>),
- *Knuddels* (<https://www.knuddels.de/>) ili
- *Chatroom 2000* (<https://www.chatroom2000.de/>).

Na sličan način mogu se obrađivati materijali na ruskom jeziku. Na popularnom *YouTube* kanalu – *Learn Russian* (isp. <https://www.youtube.com/@LearnRussianStanislavAcademy>), koji uređuje poznati profesor i autor udžbenika Stanislav Černjšov, može se naći obilje zanimljivih sadržaja iz ruske istorije, kulture i književnosti, kao i niz korisnih priloga u kojima se kroz živu rusku reč prezentuju i tumače leksika i gramatika. Ponuđeni video-sadržaji mogu poslužiti kao dobar materijal za rad sa darovitim, jer podstiču radoznalost, motivaciju i aktivan odnos prema učenju. Relaksirajućeg su karaktera, dinamični i pogodni kako za rad na času, tako i za samostalno učenje jezika kod kuće. Zanimljivosti iz svakodnevnog života i ruske prošlosti, poznanstvo sa velikim piscima i pesnicima, virtuelne šetnje gradom ili poseta muzeju mogu biti okidač za početak intenzivnijeg učenja jezika i dubljeg interesovanje za ruski narod, njegovu kulturu i istoriju. U svojim video-prilozima Černjšov se direktno obraća gledaocu i započinje razgovor putem kojeg ga neprimetno uvlači u atmosferu ruskog jezika, stvarajući ambijent u kome se

odvija realna komunikacija. Svoje obraćanje često počinje pitanjima za aktiviranje pažnje, radoznalosti i želje da se sadržaj odgleda do kraja, kao na primer u prilogu *Kraj Ruske Amerike* (dostupno na: <https://www.youtube.com/watch?v=kWAYc8ITMk>), koji počinje ovako: „Привет! Можно ли из России приплыть в Америку?” (Zdravo! Може ли се preplivati iz Rusije u Ameriku?); „Или вот хороший вопрос: что дальше от России – Британия или Америка?”. (Ili evo dobrog pitanja: Šta je dalje od Rusije – Britanija ili Amerika?). Dalje Černjišov objašnjava da većina studenata daje netačan odgovor: „Naravno – Amerika”, imajući u vidu geografsku kartu. Međutim, ako se pogleda globus, vidi se da je između istoka ruskog Sibira i Severne Amerike veoma malo rastojanje, svega 86 km morskim putem, objašnjava Černjišov. A postoje dva ostrva: jedno rusko, a drugo američko, koja su međusobno udaljena samo 4 km, što se može i preplivati. Prilog nadalje otkriva niz zanimljivosti o tome kako je otkrivena Aljaska, kako je teкао život Rusa na Aljasci i kako je Aljaska prodana Americi.

Nakon gledanja videa, studentima se mogu postaviti sledeća pitanja za kontrolu razumevanja:

1. В каком веке была открыта Аляска? (U kom veku je otkrivena Aljaska?);
2. Кто первым ступил на её берег? (Ko je prvi stupio na njenu obalu?);
3. Какая жизнь была на Аляске когда она была русской? (Kakav je bio život na Aljasci kada je ona bila ruska?);
4. Как русские решали материальные проблемы? (Kako su Rusi rešavali materijalne probleme?);
5. Как возникло поселение Форт Росс в Калифорнии? (Kako je nastalo naselje Fort Ros u Kaliforniji?);
6. Почему Россия решила продать Аляску Америке? (Zašto je Rusija odlučila da proda Aljasku Americi?);
7. За сколько продали Аляску по сегодняшнему курсу? (Za koliko su prodali Aljasku po današnjem kursu?);
8. А что ты думаешь об этом? Правильно продали Аляску или нет? (A šta ti misliš o tome? Da li su ispravno prodali Aljasku ili ne?);
9. Что нового ты узнал из этого видео? (Šta si novo saznao iz ovog videa?).

Na pitanja se može odgovarati individualno ili u manjim grupama, uz povremeno podsećanje, tj. ponovljeno gledanje potrebnih segmenata iz video-priloga. Zatim bi svaka grupa ukratko izložila najvažnije informacije koje je pripremila. Grupni rad bi se mogao odvijati i putem dijaloga, tj. u vidu pitanja i odgovora koje bi studenti jedne grupe upućivali drugoj i obrnuto. Dalji rad bio bi istraživačkog karaktera u okviru koga bi studenti dobili zadatak da u usmenoj ili pismenoj formi samostalno (ili u paru/grupi) referišu na neku od sledećih tema:

1. Кто был Семён Дежнёв? Постарайся как можно больше узнать о его жизни? (Ko je bio Semjon Dežnjov? Potrudi se da saznaš što više o njegovom životu.);
2. Расскажи о романтической истории любви русского дипломата Рязанова и молодой дочери испанского губернатора Сан-Франциско Кончиты. (Ispričaj o romantičnoj ljubavi ruskog diplomate Rjazanova i mlade kćeri španskog gubernatora San Fraciska Končiti.);
3. Как Россия приобрела и потеряла Аляску? (Kako je Rusija dobila i izgubila Aljasku?).

Predložene aktivnosti predstavljaju samo mali deo mogućnosti za učenje stranog jezika koje mogu naći primenu u radu sa darovitim učenicima i studentima. Rad sa

video-materijalima je koristan, jer podstiče paralelan razvoj svih jezičkih vještina – recepciju audio-teksta, preradu audiovizuelnog sadržaja i njegovo produkovanje u usmenoj ili pismenoj formi (odgovori na pitanja, kratko usmeno ili pismeno izlaganje, referisanje, dijalogiziranje, sastavljanje teza, anotacije, rezimea i sl.), vještinu pronalaženja potrebnih informacija iz dodatnih internet izvora u okviru istraživačkih zadataka i sl. Osim toga, studentima se otvara mogućnost da samostalno istražuju, usavršavaju jezičku vještinu čitanja, proširuju svoja znanja o načinu života, istoriji i kulturi naroda čiji jezik uče i paralelno unapređuju svoje komunikativne kompetencije na ruskom jeziku.

Video-materijali mogu biti korisno pedagoško sredstvo i u nastavi gramatike. Na primer, virtualne ekskurzije i šetnje gradom mogu poslužiti kao dobar fon za gramatičku obradu glagola kretanja u ruskom jeziku. U jednom od svojih video-priloga Černišov vodi studente u tajanstvenu šetnju starim ulicama Sankt Peterburga i koristeći glagole kretanja priča priču o mladiću koji je u leto pre 150 godina, u julu, izašao iz kuće i krenuo ulicama grada (dostupno na: <https://www.youtube.com/watch?v=O3GIUo8066k>). Prateći putanju kretanja misterioznog mladića, gledalac se upoznaje sa arhitekturom starih zdanja, neobičnim ulicama i kanalima Sankt Peterburga. Na kraju priloga, autor upućuje gledaocima pitanje: „О чём думал молодой человек? Вы уже поняли?“. (O čemu je mladić razmišljao? Da li ste već shvatili?) Zatim nastavlja priču: „Наконец он дошёл до моста и вошёл в большой старый дом. Сначала он пошёл во двор, потом пошёл направо и поднялся по лестнице на четвёртый этаж“. (Na kraju je stigao do mosta i ušao u veliku staru kuću. Prvo je krenuo u dvorište, a zatim desno, pa se popeo stepenicama na treći sprat.) Priča ostaje nedovršena, a gledaocu ostaje da odgovori: „А что было потом? Как его зовут, и что он там делал? Если вы поняли, пишите в комментариях“. (Šta se zatim dogodilo? Kako se on zove i šta je tamo radio? Ako ste razumeli, pišite u komentarima.) Tako je jedna neobična virtualna šetnja i poznanstvo sa ruskim glagolima kretanja neprimetno preusmerilo tok misli gledalaca i na trenutak ih prenelo u tajanstvene svetove ruske književnosti.

Navedeni primeri pokazatelji su uspešne sinteze nastave jezika, kulture, istorije i književnosti. U novoj paradigmi obrazovanja povezivanje znanja iz različitih oblasti i disciplina preporučuje se u radu sa svim studentima, a posebno darovitim. Jezički daroviti studenti željni su učenja kroz nove, nestandardne procedure i oblike rada koje će podsticati različite jezičke aktivnosti, zadatke i istraživačke postupke u kojima će oni moći da ispolje svoj talenat i kreativnost. Predloženi primeri treba da posluže kao ilustracija jednog pokušaja kreiranja virtualnog nastavnog ambijenta u radu sa darovitima i potencijalno usmere rad nastavnika jezika u tom pravcu. Mogućnosti za rad sa darovitima su neiscrpne, a zadatak nastavnika jeste da neprekidno osluškuje svoje učenike i studente i zajedno sa njima gradi bolji i kvalitetniji ambijent za učenje u kojima će daroviti imati posebno mesto i udeo u kreiranju nastavnog procesa.

5. Zaključci

Nalazi upućuju na zaključke da većina ispitanih dobro vlada korišćenjem IKT, ali da manji deo njih koristi iste za učenje stranog jezika van nastave, dakle, za samostalno usvajanje znanja, čemu su ovi mediji namenjeni. Dakle, samoregulisano, autonomno učenje stranog jezika uz pomoć hipermedija u stranom jeziku (nemački i ruski) nije razvijeno čak ni kod jezički darovitih, to jest kod studenata sa visokim prosekom. Ovaj se nalaz tumači kao nedovoljan nivo samoregulacije učenja, koja se smatra osnovnom odredbom aktuelne kulture učenja.

Nalaz koji konstatuje da jezički daroviti studenti vide rad na stvarnom jezičkom materijalu kao posebno zanimljiv i koristan ukazuje na to da ima nade da se IKT materijalima može buditi interes studenata za autonomno samoregulisano učenje stranog jezika, što inače podrazumeva nova kultura učenja. Ali, kao što se u nalazima konstatuje, ovo se odnosi na

posebne video-materijale, virtualne ekskurzije, istraživanje internet izvora na jeziku koji se uči i prezentovanje prikupljenog materijala, kao i uključivanje u onlajn pričaonice na jeziku koji se uči. Ove konstatacije su indikatori kojima se treba voditi u izboru hipermedija tako da zadovoljavaju kriterijume. Sastavljanje više povezanih tekstova i drugih oblika medija, poput slika, videa i zvuka, ne garantuju da će proces traženja resursa primorati pojedince da mentalno izgrade koherentna razumevanja sadržaja i strukture onoga što uče. Korisno bi bilo i poštovanje nalaza studije Peter et al. (2009), koji ukazuju da nelinearne veb-prezentacije i nelinearni dizajn povećavaju gustinu strukture znanja, što je za učenje stranog jezika značajno. Tako da bi se moglo zaključiti da sadržaje koje studenti uzimaju sa sajtova treba proveriti u pogledu toga koliko su upotrebljivi i koliko odgovaraju nivou znanja stranog jezika studenata, kako ih ne bismo odbili od korišćenja istih. Uloga nastavnika je zato da to proverava, sugeriše, odnosno da vodi studente kroz sadržaje hipermedija koji mogu biti efikasni za autonomno učenje.

Literatura:

- Bagheri, N. (2018). Critical Thinking and Autonomy in Speaking Ability: A Case Study *International Journal on Studies in English Language and Literature (IJSELL)* Volume 6, Issue 5, May 2018, PP 73-83 ISSN 2347-3126 (Print) & ISSN 2347-3134 (Online) <http://dx.doi.org/10.20431/2347-3134.0605009> www.arcjournals.org.
- Deci, E. (with R. Flaste) (1995). *Why we do what we do: understanding self-motivation*. New York: Penguin.
- Dillon, A., & Jobst, J. (2005). Multimedia Learning with Hypermedia. In R. E. Mayer (Ed.), *The Cambridge handbook of multimedia learning* (pp. 569-588). Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511816819.035>.
- Eisenbart, Urs (2004). *Differenzieren mit Gardners 9 Intelligenzen*. *Netzwerk Begabungsförderung*. www.begabungsfoerderung.ch/pdf/tagungen/unterlagen_12/WS2_Bruehlberg/9%20Intelligenzen%20Garndners.pdf.
- Gardner, H. (2013). *Frequently asked questions – Multiple intelligences and related educational topics*. Retrieved from https://howardgardner01.files.wordpress.com/2012/06/faq_march2013.pdf.
- Gardner, H. (2006) *Changing Minds. The art and science of changing our own and other people's minds*. Boston MA: Harvard Business School Press.
- Holec, H. (1981). *Autonomy and foreign language learning*. Oxford: Pergamon.
- Little, D. (2004). *Constructing a theory of learner autonomy: some steps along the way*. Publications of the Faculty of Education in Oulu University.
- Gerjets, P., Scheiter, K., Opfermann, M., Hesse F., Eysink, T. (2009). Learning with hypermedia: The influence of representational formats and different levels of learner control on performance and learning behavior, *Elsevier; Computers in Human Behavior journal homepage: www.elsevier.com/locate/comphumbeh*; <https://ris.utwente.nl/ws/files/6564158/Gerjets09learning.pdf>.
- Popescu, E. (2009). *Diagnosing Students' Learning Style in an Educational, Hypermedia System*, DOI:10.4018/978-1-60566-392-0.ch011
- Prajana, A. (2017). Pemanfaatan aplikasi WhatSapp untuk media pembelajaran dalam lingkunganin Ar-raniry banda aceh, *Cyberspace Jurnal Pendidikan Teknologi Informasi* 1(2):122, DOI:10.22373/cs.v1i2.1980.
- Sabitzer, B. (2012). *Sprachbegabung und Kreativität – Eine empirische Studie an der Höheren Lehranstalt für wirtschaftliche Berufe St. Veit, BoD – Books on Demand*, 2012.
- Stojanović, A. & Gojkov, G. (2024). *Participativna epistemologija u didaktici* (drugo izmenjeno i dopunjeno izdanje). Visoka strukovna vaspitačka i medicinska škola u Vršcu, ISBN 978-86-7372-315-0.

- Susilawati, S., & Supriyatno, T. (2020). *Online learning through WhatsApp group in improving learning motivation in the era and post pandemic COVID-19*. Jurnal Pendidikan: Teori, Penelitian, dan Pengembangan, 5(6), 852-859.

Aleksandra Gojkov Rajić, University of Belgrade, Faculty of Teacher Education and Preschool Teacher Training and Medical College in Vršac

Marijana Paprić, University of Belgrade, Faculty of Teacher Education

LINGUISTICALLY GIFTED STUDENTS IN A NEW LEARNING CULTURE

Summary: Finding themselves in the time of the pandemic and the necessity of distance teaching, professors of foreign languages and their students have faced many challenges. One of them was to choose contents, teaching forms and methods adequate for this type of teaching. Also linguistically gifted students found themselves in this situation, and it was necessary to offer them something different and challenging. The paper uses part of the results of a wider research conducted with the aim of determining which teaching forms, contents and methods of distance learning are considered particularly suitable for learning a foreign language, and which they perceive as unsuitable and difficult. The aforementioned part of the results includes linguistically gifted students, whose answers have been specially reviewed and analyzed here. Starting from the hypothesis that students in general, even linguistically gifted students, do not use enough ICT opportunities to learn other foreign languages (German and Russian) outside of class and that linguistically gifted students value and prefer working on real language material, and find that interesting and useful, choose the application of video materials, virtual excursions, research of Internet sources and presentation of the collected content and participating in online chat rooms in the language being learned, the research was carried out on a convenient sample of students of Faculty of Teacher Education in Belgrade and Preschool Teacher Training and Medical College in Vršac using the method of systematic non-experimental observation, and Likert-type questionnaires. The results of the research confirmed the hypothesis that students do not use ICT opportunities to learn German and Russian outside of class, as well as that they see working on real language material as something meaningful, and that it is the "right thing" for them. The paper analyzes the answers received and the differences in the perception of the same tasks depending on whether the students are linguistically gifted or not and offers ideas and suggestions for additional and personalized work with linguistically gifted students.

Key words: linguistically gifted students, foreign language teaching, ICT.